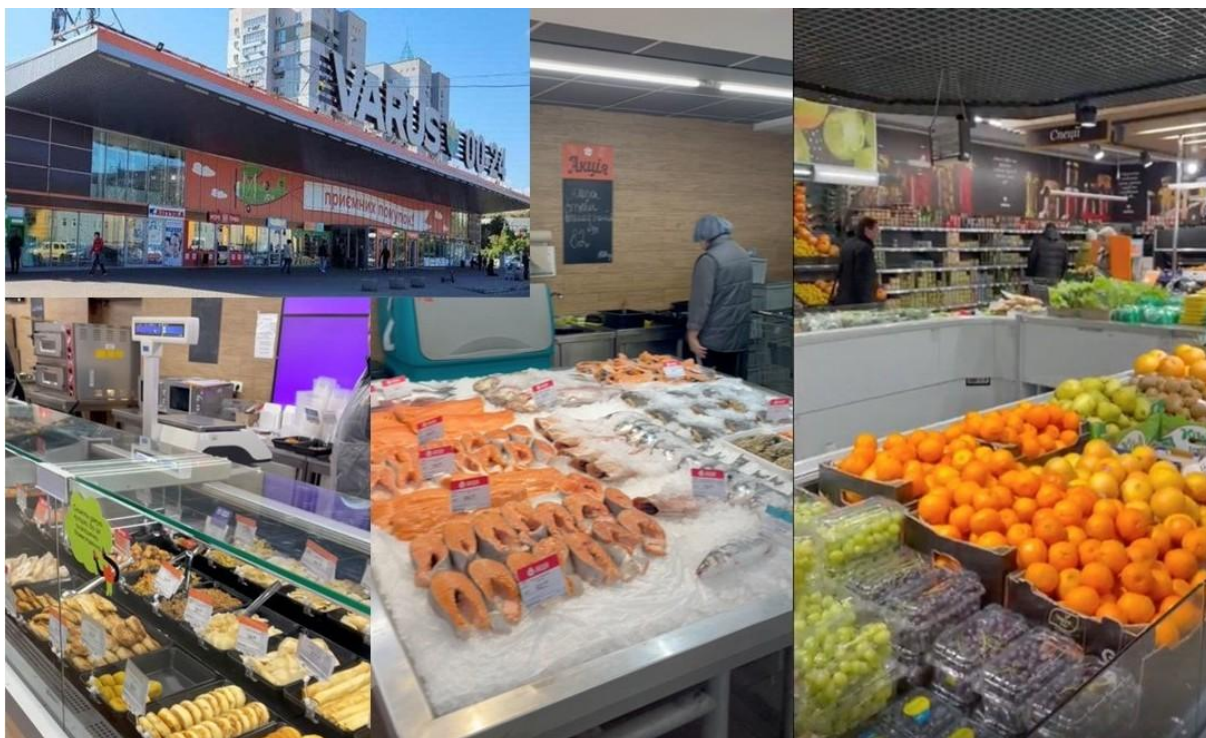

Forskningsprojekt med avstamp i Ukraina

Nataliya Galan och Malin Sundström, båda forskare på Högskolan Väst, har fått pengar från Handelsrådet för ett [tvåårigt projekt](#) kring livsmedelsförsörjning och motståndskraft. Utgångspunkten är Ukraina, ett land i krig med en dagligvaruhandelsstruktur som liknar den svenska.

–När man talar om entreprenörskap tänker man ofta på techjättar eller start-up-företag. Men man kan ha ett entreprenöriellt mindset i befintliga organisationer också, säger Nataliya Galan.

Forskningsprojektet ska undersöka hur ukrainska dagligvarukedjor har utvecklat lösningar för att klara till synes omöjliga utmaningar.

Genom fallstudier i olika ukrainska regioner analyseras hur alternativa distributionsnätverk har etablerats, hur energilösningar har möjliggjort fortsatt drift, hur samarbeten med myndigheter och kommuner har stärkts, hur personal har tryggats och hur kommunikation har upprätthållits trots havererad telekommunikation.

Nataliya Galan, som leder projektet, har ukrainskt ursprung, språkkunskap och ett väletablerat kontaktnät inom akademi och livsmedelssektorn i Ukraina, något som öppnar för lokalt förankrade insikter som annars hade varit svåra att nå.

I Ukraina domineras dagligvarulandskapet av ett fåtal stora kedjor, samtliga inhemska, men det finns även några större utländska aktörer på marknaden. Ungefär på samma

sätt som i den svenska strukturen. Men, den stora skillnaden är att Ukraina är en nation i krig.

–Butikerna är på alla vis jämförbara med Sverige till sin utformning och sitt innehåll konstaterar Nataliya Galan.

Hon berättar om hur hon vid ett av sina senaste besök såg köpcentrum och dagligvarubutiker i modernt och bästa skick, bara några mil från områden med aktiva strider.

Fungerande verksamhet – trots allt

Kärnfrågan är hur man kan upprätta en motståndskraftig livsmedelsförsörjning i händelse av krig eller annan storskalig kris där det finns behov av att ställa om med bristande resurser, under tidspress och extremt osäkra förhållanden.

–Då handlar det om att tänka och agera annorlunda än annars. Man måste fatta beslut snabbt, inte utgå från vad man *behöver* utan vad man *har*. Det är viktigt att tänka kreativt och innovativt för att inte bara överleva och stå emot, utan kanske också växa, säger Nataliya Galan.

Polykris

Det finns mycket forskat kring enskilda kriser som finanskris, pandemi och så vidare, men inte så mycket om när flera kriser inträffar samtidigt samt förstärker varandra. Det som enligt Nataliya Galan kallas för polykris.

Det finns inte heller så mycket krisforskning som rör handel specifikt. Det som finns, stammar huvudsakligen från andra världskriget och är därför för gammalt.

I projektet analyseras hur entreprenöriella förmågor blir avgörande när traditionella affärsmodeller kollapsar. På så sätt vill projektet bidra med ny kunskap om hur livsmedelshandel kan fungera under extrema förhållanden. Resultaten dokumenterar överlevnadsstrategier från ett pågående europeiskt krig, vilket stärker både handelsforskning och teoribildning inom krishantering.

Att växa i kris

Nataliya Galans specialområde som forskare är entreprenörskap.

–När man tänker entreprenör tänker man ofta på en som startar upp ett eget företag. Men när det enda vi vet, är att vi inte vet något om framtiden, då behöver man även i en befintlig organisation tänka som en entreprenör.

Hon ger ett aktuellt exempel på en ukrainsk dagligvarukedja som under nuvarande kaotiska förhållanden inte bara lyckats behålla sin verksamhet på en stabil nivå utan faktiskt också växa.

–Men med det sagt, alla handlare vill inte, och behöver inte, expandera och växa. Men för att hantera osäkerheten, och överleva, krävs handlingskraft och innovationsförmåga. Det är den kunskapen som vi tänker bidra med.

Ledning och anställda tillsammans

Handeln och butiken är en samlingspunkt och ett viktigt nav i samhället.

–Även under en polykris finns förutsättningar för att handeln ska kunna fortsätta att vara en samlingspunkt ”kyrkan i byn”, säger Nataliya Galan.

Hon lyfter också fram den dubbla aspekten, krisen kräver sitt av båda arbetsgivare och arbetstagare. Arbetsgivarsidan måste tänka annorlunda och anamma en ny typ av tankesätt.

–Men det gäller också för medarbetarna. Det är jätteviktigt att förstå vad man kan förvänta sig, veta hur man hanterar sin oro och rädsla för att fungera på arbetsplatsen så att den är säker och funkar för alla.

Handeln ska inte stå ensam

Att öka krisberedskap kan ses som något som kostar pengar och något som ”inte behöver göras precis just nu, när det är så mycket annat att ta tag i”.

–Så ska man inte tänka. Att inte ”ha råd” är att utsätta sig för en risk. Om en kris väl inträffar blir det ofta både dyrare och svårare att hantera om man inte har förberett sig. Att spara in på krisberedskap kan därför kännas som en kortsiktig vinst, men på sikt kan det bli kostsamt.

Samtidigt, handeln behöver inte och ska inte stå ensam i detta.

–Handeln ska inte belastas med allt. Här behövs samverkan med kommuner och myndigheter med ansvar för beredskap. Vi behöver tänka nytt tillsammans, säger Nataliya Galan.